

Nemzeti tudományok és oktatás

2010. július 16. **Szempont** Címke: oktatás, nemzeti tudományok.

Meglepően gyors a nemzeti tudat lebomlása. Részben a teljes tudatlanság, részben az egyoldalúság, részben a képtelen fantazmagóriákon alapuló áltudomány tör előre. Okai: az iskolarendszer szétrombolása; a családi közösség mint oktatási alapegység gyakorlati megszűnése, a televízió. Vegyük őket sorra. Az általános iskola lemondott a számonkérésről, a memoriterről, és minden olyan pedagógiai módszert kárhozott, amely a hagyományokat megközelíthetővé és elsajátíthatóvá tenné.

A nemzeti hagyományok, illetve szélesebben a kulturális hagyományok szövegből, énekből és hangszeres zenéből, illetve bizonyos esetekben a mozgásos játékokból és a belőlük kinövő sportokból sajátíthatók el. Ám a gyerekek, akik régebben az általános iskola első osztályának második félévében már tudtak olvasni, ma ezt még az ötödik osztályban sem mondhatják el magukról; alig van ének- és zeneoktatás, a Kodály-módszert leginkább Japánban alkalmazzák; a tornaterem – ha van egyáltalán – többnyire életveszélyes. A gimnáziumban megszűnt az érettségi jelentősége, akárcsak a logikusan egymásra épülő tantárgy-hierarchia.

Egyetemre analfabétákat örömmel vesznek fel, különösen magyar szakra. Régen csináltam egy szellemesnek szánt mondást, mára szomorú valósággá vált: – a hallgatók csak képzelik azt, hogy diszlexiások, valójában analfabéták. (Ma már csak azért nem merem elsűtni az órákon, mert ezeket az idegen szavakat sem ismerik.) Teljesen világosan kirajzolódik a tendencia: előbb-utóbb, de inkább előbb, mint utóbb a magyar nyelv és irodalom, illetve a történelem oktatása meg fog szűnni az iskolákban, az egyetemeken az erre képző szakokat is bezárják. A második fő ok, a család mint nevelési egység megszűnése. Okai: már a szülők is tudatlanok, továbbá türelmetlenek, fáradtak és időhiányban szenvednek. A gyermeket neveli az internet, illetve a televízió. A televízió mint harmadik ok, különleges pszichológiai tényező. A képben gondolkodás fogalmi, tehát nyelvi- szöveggéközpontú gondolkodás nélkül egyoldalú és kiszolgáltatott embereket állít elő. Kulturális kiegészítő szerepe mára gyakorlatilag megszűnt.

A bolognai rendszerhez való csatlakozás az egyetemeket szétdúlta. (Meggjegyzendő: a csatlakozás ajánlott volt, nem kötelező!) A bachelor-fokozat megszerzése semmiféle valódi szakképesítést nem ad. A reá épülő, mostanság beinduló master-fokozat pedig ilyen alapokon állva összedől. Nem lehet felülről lefelé építeni a házat: az egyetemen nem lehet pótolni a középiskolában és az általános iskolában elmulasztottakat.

Az Európai Unió a nemzeti kultúrát nemzetállami hatáskörben hagyta. Ha kivonnak belőle minden pénzt, akkor azt semmiféle uniós pályázat nem pótolja. Nem beszélek most természettudományokról, mert nincs hozzá kompetenciám. Azonban már most is látható, hogy régebben jó nevű (atomfizikus, agykutató stb.) iskolák omlanak össze, vagy költöznek külföldre. Mégsem lehet az a cél, hogy norvég, vagy kazah orvostanhallgatók tanuljanak nálunk, mert itt egyelőre olcsóbb. Ami viszont a nemzeti tudományokat illeti, senki sem képzelheti, hogy az, amit itt tönkretesznek, vagy megszüntetnek, majd újjászületik Luxemburgban, vagy Új-Zélandon. Reklámozni kultúrától, globalista szlogenekkel nem pótolja sem a valódi történelmi tudást, sem az izlés felépítéséhez és megerősödéséhez nem járul hozzá. Ordító példa: 2008-ban volt a szigetvári hős, id. Zrínyi Miklós születésének ötszázadik évfordulója. Majdnem megtörtént az a szégyen, amelytől már Kölcsey Ferenc is óvott, a mohácsi csata háromszázadik évfordulójára írott esszéjében: akkor is árverésre akarták bocsátani a szigetvári romokat, meg tavalyelőtt is; a fejlődés csak annyi, hogy most a törököknek akarták eladni!

Nem először áll a magyar nemzet az előtt a nagy kihívás előtt, hogy nemzeti karakterét megőrizve modernizálja oktatási rendszerét és az állami kulturális feladatvállalást. A késő felvilágosodás korának akadémiai és egyetemi tervei a reformkorszak ez irányú vitáinak mindvégig alapjául szolgáltak, a kiegyezés után pedig – főleg Eötvös József és Trefort Ágoston minisztersége idején – kiteljesedtek. Ha a legjobb elméleti megfogalmazásokat (elsősorban Kölcseyét, Széchenyiét és Ipolyi Arnoldét) vesszük alapul, akkor egyrészt

FIZESSEN ELŐ.

További információért
kattintson IDE
vagy hívja a
0264-455959
telefonszámot.

kronika

megállapíthatjuk, hogy önálló és független, a világba illő, de a világnak is szóló magyar kultúrát akkor lehet létrehozni, hogyha a kozmopolita színezetű európai kultúra összetartó vonásait megőrizve megtaláljuk azt a mélyebb és sajátos örökséget, amely a magyarság semmi mással nem helyettesíthető kulturális hozzájárulása lehet a világ művelődésének nagy szimfóniájában. Tehát a vágyott, a Berzsenyi, vagy Kölcsey által görögösnek nevezett önállóságot nem az örökséget sajátos módon beolvasztó rómaiság ellenében kell megtalálni. Modern kozmopolitizmus (jó értelemben véve a szót) a rómaiságon, illetve hellénizmuson alapszik.

Természetesen ez a kettő közvetítette egész Európa számára a Biblia üzenetét is. Szent Istvántól kezdve egész kultúránk érthetetlen hieroglifává válik a latin kikapcsolásával és elfelejtésével. Lassan pedig – bolognai kényszerzubbonyban – alig akad valaki, akit pár év múlva könyvtárba, levéltárba, múzeumba lehetne küldeni; kulturális örökségünk ezer éve hullik ki a kezünkől. Mivel a hit- és vallástan visszaszorult, valamint a humán tudás filológiai enciklopédiájában nélkülözhetetlen a Biblia lehetőleg mély ismerete, ezért természetesen be kell építeni a tantervbe és fenntartani a hozzá kapcsolódó hebraisztikai és egyéb exegetikai egyetemi szakokat. A görögöt a 20. században nagy vonzerővel egészítette ki az arab, az indiai és a kínai kultúra mélyebb megismerése is: elég Weöres Sándor páratlan költészeti világára gondolnunk. A mai hazában töltött ezer évünk igazi megértése fokozott mértékben kívánja a finnugor és a török filológiát is, valamint a magas szintű eligazodást a szomszéd népek – részben egykori, egy hazában élő honfitársaink – kultúrájában is. A nyugat- és kelet-európai kulturális érintkezések természetesen nélkülözhetetlenné teszik az angol, német, olasz, spanyol, portugál stb. illetve az orosz, cseh, lengyel stb. filológia művelését, illetve e kultúrák magas szintű ismeretét is. Éppen ezért elvetendő a bolognai kényszerrel vagy anélkül végrehajtott esztelen rombolás az úgynevezett kis szakokon.

Visszaállítandó az összes tanárszakos számára a magyar és világtörténelem tanulása és vizsgával igazolt megismerése. Megszüntetendők az egyszakos kurzusok. A középiskolákban és már kezdettől az általános iskolákban megerősítendő a nemzeti kultúrát és az európai háttérismereteket biztosító tantárgyak, óraszámok is. Létrehozandó, legalábbis egy csatornán, valódi kulturális televízió, amelynek nincsen semmi kereskedelmi jellege, és emlékeztet a Duna Tv Sára Sándor elnöksége alatti hőskorára, amikor elnyerte a legjobb európai kulturális televízió rangját.

A külföldi magyar intézetek funkcióját teljesen újra kell gondolni. Három követelménynek kell megfelelniük: 1.) Tudományos intézet szintjén kutatni az adott országnak a magyar történelemmel és kultúrával való kapcsolatára vonatkozó forrásokat, természetesen együttműködve a célország egyetemi tanszékeivel és más kutatóhelyeivel. 2.) A helyi magyar közösségekkel való legszorosabb kapcsolattartás, az ő kulturális emlékezetükkel való megismerkedés, gyűjtőmunka, megőrzés és feltárás. 3.) A mai magyar kultúra nem egyoldalú, hanem csak a legjobb minőséget bemutató megismertetése. Ahol a szükséges feltételek adottak a tudományos és kulturális funkciót kettő is lehet és kell választani (pl. Róma, Bécs stb.).

A tananyagok és az ismeretterjesztésnek egyaránt kiemelten fontos feladata a hazai történelmi emlékezet „ünnepi naptárának” megszerkesztése és elsajátíttatása. Néhány példa: a 20. századi történelmünk úgynevezett neuralgikus pontjai örök viták helyett közmegegyezéses, szilárd kiinduló pontokká válhatnak, ha az elfojtásukhoz ötven éven keresztül használt ellenséges politikai indulatot végre sikerül megszüntetni (pl. Trianon, 1956). Nem szabad elfelejteni 1848-at: ezen a nemzeti emlékezet már elvégezte a maga stilizáló munkáját. A régmúlt nagyjait nem kell szégyellni és nem kell méricskélgni: meg kell ismerni őket, megérteni és továbbadni emléküket. Közös emlékezet nélkül ugyanúgy széthull a nemzet, mint közös nyelv nélkül. Éppen ezért az ezeréves Magyarország történelmi földrajzának tanítása is a magyar történelemoktatás szerves részévé kell hogy váljon.

A leszakadó korosztályok oktatását meg kell oldani, ha kell gyógypedagógiai módszerekkel, de lehetetlen egybemosni az egész oktatással, mert akkor az egész iskolarendszer, következésképpen az egész ország gyógypedagógiai szisztémává, illetve gigantikus örültekházává válik. Babitscsal szólván: „Magyar vagyok: lelkem, érzésem örökséget kapott, melyet nem dobok el: a világot nem szegényíteni kell, hanem gazdagítani. Hogy szolgálhatom az emberiséget, ha meg nem őrök magamban minden színt, minden kincset, ami az emberiséget gazdagíthatja? A magyarság színét, a magyarság kincsét! De mily balga volnék, ha ugyanakkor más színt, más kincset el akarnék venni, vagy meggyengíteni!”

Szerző: Szörényi László egyetemi tanár, az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatója
Megjelent a Magyar Nemzetben (május 20).